Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ
R. NORKUS
представено на 2 октомври 2025 година [1]

Дело C-516/24 [Winderwill] [i]

BC, надлежно представляван от законния си представител,
срещу
LG

(Преюдициално запитване, отправено от Amtsgericht Schleswig (Районен съд Шлезвиг, Германия)

„Преюдициално запитване — Съдебно сътрудничество по гражданскоправни въпроси — Компетентност — Сезиране на съд — Подаване на молба за правна помощ с оглед молба за изменение на задълженията за издръжка — Последващо подаване на молба за изменение на задълженията за издръжка пред съдилищата на друга държава членка“

1. Правната рамка на настоящото преюдициално запитване е Регламент (ЕО) № 4/2009 [2] относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка. В правната и фактическа обстановка по настоящото дело с въпроса на запитващата юрисдикция се иска от Съда да се произнесе по тълкуването на съдържащото се в член 9, буква а) от този регламент понятие „равностоен документ“ на документа за образуване на производството. По-специално, Съдът ще трябва да се произнесе по въпроса дали молба за правна помощ [3], подадена от кредитора по вземане за издръжка с цел предявяване на иск срещу длъжника, може да попадне в обхвата на това понятие.

[1] Език на оригиналния текст: френски.

[i] Името на настоящото дело е измислено. То не съвпада с истинското име на никоя от страните в производството.

[2] Регламент на Съвета от 18 декември 2008 г. относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка (ОВ L 7, 2009 г., стр. 1; и поправки ОВ L 131, 2011 г., стр. 26 и ОВ L 8, 2013 г., стр. 19).

[3] В настоящото заключение употребата на израза „правна помощ“ включва и правната помощ по смисъла на релевантните разпоредби на националното право, на която се позовава запитващата юрисдикция в акта си за преюдициално запитване.

I. Правна уредба

A. Международното право

2. Съгласно член 3, параграф 1 от Хагския протокол [4]:

„Задълженията за издръжка се уреждат от правото на държавата по обичайното място на пребиваване на кредитора, освен ако в настоящия протокол е предвидено друго“.

3. Член 4 от този протокол установява специални норми в полза на някои кредитори по вземания за издръжка, приложими по-специално по отношение на задълженията за издръжка на родителите към техните деца. Параграф 3 от този член предвижда:

„Независимо от член 3, ако кредиторът е сезирал компетентния орган на държавата по обичайно място на пребиваване на длъжника, се прилага правото на сезирания съд. Ако, обаче, по силата на това право кредиторът не може да получи издръжка от длъжника, се прилага правото на държавата по обичайното място на пребиваване на кредитора“.

Б. Правото на Съюза

Регламент № 4/2009

4. В съображение 1 от Регламент № 4/2009 се посочва, че той е приет от законодателя на Съюза в изпълнение на целта да поддържа и развива пространство на свобода, сигурност и правосъдие, в което е гарантирано свободното движение на хората.

5. Съгласно съображение 9 от този регламент той има за цел да улесни получаването на решение относно вземане за издръжка, което автоматично ще бъде изпълняемо в друга държава членка без никакви други формалности.

6. Съгласно съображение 36 и глава V от посочения регламент, озаглавена „Достъп до правосъдие“, той има за цел да установи специален режим на правна помощ във връзка със задълженията за издръжка, който да предвижда пълно поемане на разходите в производства, свързани със задължения за издръжка по отношение на деца под 21 години, образувани с посредничеството на централните органи.

7. В съображение 44 от същия регламент се посочва, че той изменя Регламент (ЕО) № 44/2001 [5], като заменя неговите разпоредби, приложими за задълженията за издръжка.

[4] Този протокол е приложен към Решение 2009/941/ЕО на Съвета от 30 ноември 2009 година за сключване от Европейската общност на Хагския протокол от 23 ноември 2007 г. за приложимото право към задължения за издръжка (ОВ L 331, 2009 г., стр. 17, наричан по-нататък „Хагският протокол от 2007 г.“).

[5] Регламент на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 12, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74).

8. Член 3 от Регламент № 4/2009 предвижда:

„Компетентни по искове за задължения за издръжка в държавите членки са:

а) съдът по обичайно местопребиваване на ответника, или

б) съдът по обичайно местопребиваване на взискателя, или

[…]“.

9. Член 9, буква а) от този регламент, озаглавен „Сезиране на съда“, гласи:

„За целите на настоящата глава съдът се смята за сезиран:

а) в момента, когато документът за образуване на производството или равностоен документ е внесен в съда, при условие че ищецът впоследствие не е пропуснал да предприеме изискуемите стъпки, за да може ответникът да бъде уведомен или да получи копие от акта […]“.

10. Съгласно член 12 от посочения регламент, озаглавен „Висящ процес“:

„1. Когато искове с едни и същи предмет и между едни и същи страни са заведени в съдилища на различни държави членки, съдът, сезиран след първия сезиран съд, спира служебно производството до установяване на компетентността на първия сезиран съд.

2. След установяване на компетентността на първия сезиран съд, всеки друг сезиран съд се отказва от компетентност в полза на този съд“.

11. Съгласно член 15 от същия регламент:

„Приложимото право към задълженията за издръжка се определя в съответствие с [Хагския протокол от 2007 г.] в държавите членки, обвързани от този правен инструмент“.

B. Германското право

1. FamFG

12. Член 76, параграф 1 от Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit (Закон за производствата по семейни дела и за охранителните производства, наричан по-нататък „FamFG“) предвижда:

„Разпоредбите на Гражданския процесуален кодекс относно правната помощ се прилагат mutatis mutandis към предоставянето на [правна] помощ съгласно [FamFG], освен ако по-долу е предвидено друго“.

13. Член 77, параграф 1 от FamFG предвижда:

„Преди да разреши предоставянето на [правна] помощ, съдът може да даде възможност на другите заинтересовани страни да представят своите становища. В производствата по

искова молба ответникът трябва да има възможност да изрази становище по въпроса дали счита, че условията за предоставяне на правна помощ са изпълнени, освен ако това се окаже неподходящо поради особени причини“.

14. Член 113, параграф 1 от FamFG предвижда:

„По брачни и семейни дела […] общите и специалните правила на Гражданския процесуален кодекс относно производствата пред съдилищата се прилагат mutatis mutandis“.

2. ZPO

15. Съгласно член 114, параграф 1 от Zivilprozessordnung (Граждански процесуален кодекс, наричан по-нататък „ZPO“):

„Страна, която поради своето лично и финансово положение не е в състояние да заплати разноските по съдебно производство, или може да заплати разноските само частично или на вноски, се ползва, по нейно искане, от правна помощ, ако предвиденото съдебно производство или защита има достатъчно изгледи за успех и не представлява злоупотреба с право. Членове 1076—1078 се прилагат по отношение на трансграничната правна помощ в рамките на Европейския съюз“.

16. В член 117 от ZPO се предвижда:

„1. Молбата за предоставяне на правна помощ трябва да бъде подадена пред съда, пред който е предявен искът; тази молба може да бъде подадена чрез декларация в секретариата. Молбата трябва да съдържа обстоятелствата по спора и доказателствените средства. […]

2. Към молбата се прилагат декларация от съответната страна относно нейното лично и имотно състояние (семейно положение, професия, имущество, доходи и задължения), както и съответните доказателства. Декларацията и удостоверителните документи могат да бъдат предоставени на насрещната страна само със съгласието на страната, освен ако съгласно гражданското право насрещната страна има право на информация относно доходите и имуществото на молителя. Молителят трябва да има възможност да представи становището си, преди декларацията му да бъде изпратена на насрещната страна. Той следва да бъде уведомен за изпращането на декларацията му.

3. С цел опростяване и уеднаквяване на процедурата Федералното министерство на правосъдието може със съгласието на Bundesrat да определя с наредба образци на декларации. […]

4. Страната трябва да използва образеца на посочената в параграф 2 декларация, ако е приет. […]“.

17. Член 118, параграф 1 от ZPO предвижда:

„На насрещната страна се предоставя възможност да изрази становище по изпълнението на условията за предоставяне на правна помощ, освен ако това се окаже неподходящо поради особени причини. Това становище може да бъде дадено чрез декларация в секретариата. Съдът може да призове страните на съдебно заседание, ако може да бъде постигнато

споразумение; спогодбата трябва да бъде записана от съда в протокола от заседанието. Разноските, направени от насрещната страна, не се възстановяват. Разноските, направени за изслушването на свидетели или вещи лица по силата на параграф 2, трето изречение, трябва да бъдат понесени от страната, осъдена да заплати съдебните разноски. Член 128a се прилага mutatis mutandis към съдебното заседание, проведено съгласно третото изречение“.

18. Член 167 от ZPO, озаглавен „Обратно действие на връчването“, гласи:

„Ако с връчването се дава срок или ако давностният срок започва да тече отново или спира съгласно член 204 от [Bürgerliches Gesetzbuch (Граждански кодекс)], то това действие настъпва още с постъпването на молбата или волеизявлението, когато връчването се извършва след това“.

19. Член 261 от ZPO предвижда:

„(1) Процесът е висящ с предявяването на иска.

[…]

(3) Наличието на висящ процес има следните последици:

1. докато процесът е висящ, никоя от страните не може да отнесе спора пред друг съд;

[…]“.

3. BGB

20. Bürgerliches Gesetzbuch (Граждански кодекс, наричан по-нататък „BGB“) предвижда в член 204 („Спиране на давностен срок с предявяване на иск“), параграф 1, точка 14:

„1) Давностният срок спира да тече

[…]

от момента на уведомяването за първата молба за [правна помощ], а ако уведомяването е скоро след подаването на молбата, давностният срок спира да тече от момента на подаването ѝ“.

II. Фактите по главното производство, преюдициалният въпрос и производството пред Съда

21. BC, ищецът в главното производство, е син на ответника в главното производство, LG. BC обичайно пребивава в Швеция, докато LG живее в Германия.

22. На 17 декември 2021 г. BC подава до Amtsgericht Schleswig (Районен съд Шлезвиг, Германия), който е запитващата юрисдикция, молба за правна помощ във връзка с искане за изменение на издръжката на детето. BC прилага към молбата проект на молба за изменение, като същевременно уточнява, че тя ще бъде официално подадена, в случай че бъде отпусната правната помощ.

23. На 28 януари 2022 г., тоест преди запитващата юрисдикция да се произнесе по молбата за правна помощ, LG подава пред Eskilstuna tingsrätt (Първоинстанционен съд Ескилстюна, Швеция) искане за изменение на задължението му за издръжка.

24. С определение от 29 март 2022 г. запитващата юрисдикция отказва да предостави правна помощ на BC, с мотива, че тя няма международна компетентност. По жалба на BC Schleswig-Holsteinisches Oberlandesgericht (Висш областен съд на провинция Шлезвиг-Холщайн, Германия) с определение от 27 май 2022 г. отменя определението на запитващата юрисдикция и предоставя правна помощ на BC.

25. Впоследствие BC подава до запитващата юрисдикция искане за изменение на задълженията за издръжка, което е връчено на LG на 21 юли 2022 г.

26. Междувременно искането за изменение, подадено от LG пред Eskilstuna tingsrätt (Първоинстанционен съд Ескилстюна), е отхвърлено поради липса на международна компетентност. Högsta domstolen (Върховен съд, Швеция) отменя това решение и връща делото на първоинстанционния съд. С определение от 6 май 2024 г. последният спира производството на основание член 12, параграф 1 от Регламент № 4/2009.

27. Запитващата юрисдикция счита за необходимо да установи компетентността на първия сезиран съд по смисъла на член 12 от Регламент № 4/2009. Що се отнася до молбата за правна помощ, тази юрисдикция иска да установи дали е възможно тази молба да се счита за документ, равностоен на акт за образуване на производството по смисъла на член 9, буква а) от този регламент, за да провери собствената си компетентност. Тъй като този въпрос все още не е разглеждан от Съда, посочената юрисдикция счита, че само еднаквото тълкуване на Регламент № 4/2009 би позволило да се гарантира достатъчна правна сигурност.

28. При тези обстоятелства Amtsgericht Schleswig (Районен съд Шлезвиг) решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Представлява ли молба за правна помощ с приложен към нея просто проект на молба, която се отнася за изменение на решение по дело за издръжка и която следва да бъде надлежно подадена само ако исканата помощ бъде предоставена, „равностоен документ“ по смисъла на член 9, буква а) от [Регламент № 4/2009], с който съответният национален съд се смята за сезиран и компетентността му за установена?“.

29. Актът за преюдициално запитване от 22 юли 2024 г. постъпва в секретариата на Съда на 24 юли 2024 г. Писмени становища представят страните в главното производство, германското и чешкото правителство, както и Европейската комисия. На 18 юни 2025 г. е проведено съдебно заседание, на което Комисията и германското правителство представят устни становища.

III. Анализ

A. По изводите, които следва да се направят от практиката на Съда относно понятието „акт за образуване на производството“ или „равностоен документ“ в рамките на други правни актове

30. Най-напред следва да се отбележи, че тъй като по настоящото дело Съдът трябва да тълкува съдържащото се в член 9, буква а) от Регламент № 4/2009 понятие „равностоен документ“ на акта за образуване на производството, следва да се постави въпросът дали насоки за размисъл и дори части от отговора могат да бъдат намерени в близки актове и в тълкуването им от Съда. Всъщност понятието „акт за образуване на производството“ и по-специално понятието „равностоен документ“ се срещат в редица международни конвенции или в други правни актове относно компетентността по граждански дела. Така тези понятия вече са били предмет на тълкуване от Съда, което позволява да се открояят очертанията им в контекста на тези международни конвенции и правни актове. Струва ми се необходимо да ги припомня, преди да започна разглеждането на преюдициалния въпрос, поставен на Съда по настоящото дело.

31. В това отношение следва да се отбележи, че в първите си решения относно тълкуването на понятието „акт за образуване на производството“ или „равностоен документ“ в рамките на Конвенцията от 27 септември 1968 г. относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела (наричана по-нататък „Брюкселската конвенция“)[6] Съдът вече е имал повод да уточни, че то обозначава документа или документите, чието редовно и своевременно връчване на ответника му дава възможност да предяви правата си, преди в държавата по произход да бъде постановено подлежащо на изпълнение решение[7].

32. Въз основа на това определение Съдът е приел като акт за образуване на производството германската заповед за плащане (Zahlungsbefehl), чието връчване позволява на заявителя, ако няма направено възражение, да получи подлежащо на изпълнение решение[8], както и италианската заповед за плащане (decreto ingiuntivo), връчвана заедно със заявлението за издаването ѝ[9].

33. За сметка на това Съдът е приел, че не отговаря на това понятие „акт за образуване на производството“ германското разпореждане за издаване на изпълнителен лист (Vollstreckungsbefehl), което само по себе си е изпълняемо и се постановява след връчването на заповедта за плащане[10].

6 Конвенция, подписана в Брюксел на 27 септември 1968 година, относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела (ОВ L 299, 1972 г., стр. 32; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 10, стр. 3), изменена съответно от последващите конвенции за присъединяване на нови държави членки към тази конвенция. В това отношение следва да се припомни, че Регламент № 4/2009, чието тълкуване иска запитващата юрисдикция, заменя в областта на задълженията за издръжка, както следва от член 68, параграф 1 и член 75, параграф 2 от него, Регламент № 44/2001, който от своя страна заменя Брюкселската конвенция между държавите членки.

7 Решение от 13 юли 1995 г., Hengst Import (C-474/93, наричано по-нататък „решение Hengst Import“, EU:C:1995:243, т. 19).

8 Решение от 16 юни 1981 г., Klomps (166/80, EU:C:1981:137, т. 9).

9 Решение Hengst Import, точки 20 и 21.

10 Решение от 16 юни 1981 г., Klomps (166/80, EU:C:1981:137, т. 9).

34. Въз основа на изводите, които следва да се извлекат от посочената по-горе съдебна практика, Съдът е постановил, отново в рамките на заповедните производства, що се отнася до Конвенцията от Лугано II[11], че при две провеждани непосредствено едно след друго производства, всяко от които може да завърши с изпълняемо решение за едно и също задължение, актът, с който започва първото, може да се счита за документ за образуване на второто само при наличието на функционално единство между двете[12].

35. В това отношение е важно да се подчертае, че посоченият по-горе критерий за функционално единство наподобява други примери в съдебната практика относно тълкуването на понятията „акт за образуване на производството“ или „равностоен документ“, по-специално решение Schlömp[13], също във връзка с тълкуването на Конвенцията от Лугано II[14].

36. С това решение Съдът не само утвърждава функционален подход, за да приеме по същество, че датата, на която е образувано задължително помирително производство пред помирителен орган, създаден в съответствие с швейцарското право, е датата, на която „съдът“ се счита за сезиран. Той подчертава също, че предвид съществуващия паралелизъм между механизмите за случаите на висящ процес, предвидени с Конвенцията от Лугано II, и по-специално Регламент № 44/2001[15], и целта за еднакво тълкуване на еквивалентните разпоредби на тази конвенция и на посочения регламент, положението на висящ процес има обективен и автоматичен характер и се основава на хронологичния ред, в който са сезирани съдилищата[16], подобно на друго важно решение в тази област, а именно решение HanseYachts[17].

37. В последното решение Съдът се произнася по въпроса дали в случай на висящ процес документът, с който започва производството по събиране на доказателства преди образуване на каквото и да е съдебното производство, е „акт за образуване на производството“ или „равностоен документ“, или тази квалификация се отнася само до документа, с който е предявен искът[18], а именно производството „по същество“[19].

[11] Конвенция относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела, подписана на 30 октомври 2007 г., одобрена от името на Европейската общност с Решение 2009/430/ЕО на Съвета от 27 ноември 2008 година (ОВ L 147, 2009 г., стр. 1, наричана по-нататък „Конвенцията от Лугано II“).

[12] Вж. решение от 30 март 2023 г., PT (Швейцарска заповед за плащане), C-343/22, EU:C:2023:276, т. 35.

[13] Решение от 20 декември 2017 г. (наричано по-нататък „решение Schlömp“), C-467/16, EU:C:2017:993.

[14] Раздел 9 от Конвенцията от Лугано II, озаглавен „Висящ процес (Lis pendens) — свързани искове“, включва член 27. Параграф 2 от този член предвижда, че в случай на висящ процес, „[к]огато бъде установена компетентността на първия сезиран съд, всеки друг съд, различен от първия сезиран съд, се отказва от компетентност в полза на този съд“. Член 30, параграф 1 от тази конвенция гласи по същество, че моментът на сезиране на съда съвпада с „момента, когато документът за образуване на производството или равностоен документ е внесен в съда, при условие че ищецът впоследствие не е пропуснал да предприеме изискуемите стъпки, за да се осъществят действия по отношение на ответника“.

[15] В това отношение следва да се подчертае, че в точки 41 и 42 от решение Schlömp Съдът уточнява, че както следва от член 68, параграф 1 от Регламент № 4/2009, този регламент изменя Регламент № 44/2001, като заменя неговите разпоредби, приложими в областта на задълженията за издръжка. Доколкото обаче член 64, параграф 1 от Конвенцията от Лугано II споменава всяко изменение, внесено в Регламент № 44/2001, това споменаване трябва да се схваща като включващо Регламент № 4/2009, за чието тълкуване се отнася настоящото дело.

[16] Точки 47—58 от решение Schlömp.

[17] Решение от 4 май 2017 г. (наричано по-нататък „решение HanseYachts“), C-29/16, EU:C:2017:343.

[18] Точка 20 от решение HanseYachts.

[19] По-специално, Съдът е трябвало да тълкува член 30 от Регламент № 44/2001, който се отнася до датата, на която съдът трябва да се счита за сезиран, като текстът на този член е идентичен с този на член 9, буква а) от Регламент № 4/2009.

38. Като се основава на контекста на член 30 от Регламент № 44/2001, на неговата цел [20], на самостоятелния характер на първото производство по събиране на доказателства спрямо второто производство „по същество“ и на наличието на съвсем ясно разделение между тези две производства, Съдът приема, че в случаите на висящ процес моментът, в който е образувано производството с цел извършване на действие по събиране на доказателства преди предявяването на иска, не може да се приема за момент, в който по смисъла на член 30, точка 1 от Регламент № 44/2001 „се счита сезиран“ съдът, който трябва да разгледа иска, предявен в държавата членка въз основа на установеното в резултат от това действие [21].

39. С други думи, според Съда документът, целящ събиране на доказателства от съд преди образуване на съдебно производство, не може да се квалифицира като акт за образуване на производството или равностоен документ, като се има предвид по същество, че образуваното с такъв документ производство е самостоятелно спрямо производството „по същество“.

40. В това отношение от посочената по-горе съдебна практика могат да бъдат направени следните изводи. От една страна, актът за образуване на производство или равностойният документ трябва да бъде връчен или съобщен на насрещната страна, за да ѝ се даде възможност да упражни правото си на защита [22]. Това изискване логично предполага този акт да е от естество да информира насрещната страна за образуването на производството срещу нея и за съществените елементи на спора, като по този начин ѝ позволява да разбере дали трябва да организира защитата си [23]. Като се има предвид, че образуването на производството води до приемането на съдебно решение, от особено значение е зачитането на правото на защита и по-общо — на състезателната фаза. Всъщност това се обяснява с правните актове относно международната компетентност, които гарантират, че производствата, водещи до постановяване на съдебни решения, чието признаване и изпълнение трябва да бъдат гарантирани във всички държави — страни по тези актове, протичат при зачитане на принципа на състезателност. Това зачитане обосновава либералния подход към признаването и изпълнението [24].

41. От друга страна, актът за образуване на производството или равностойният документ трябва да доведе до приемането на изпълняемо решение и следователно по принцип се отнася до производството „по същество“. Най-малкото, той трябва да се отнася до предварително и задължително съгласно националното право производство, предхождащо

[20] А именно да се отстранят проблемите, които произтичат от национални различия като тези във връзка с определянето на момента, към който едно дело се счита за висящо, като тази дата трябва да се определя автономно, и по този начин да се намали правната несигурност, породена от голямото разнообразие от правни уредби на държавите членки за определяне на датата на сезиране. Според Съда преследваната с този член цел е по ясен и еднакъв начин да се определи моментът на сезиране на даден съд (вж. т. 30 и 35 от решение HanseYachts).

[21] Диспозитив на решение HanseYachts.

[22] За сметка на това фактът, че насрещната страна не го е направила, не може да засегне квалификацията на този акт, тъй като упражняването на това процесуално право зависи от нейната воля.

[23] С оглед на хипотезата в решение Hengst Import следва да се посочи примерът на „decreto ingiuntivo“, за който е решено, че сам по себе си представлява обикновен формуляр и не може да бъде разбран без исковата молба. Обратно, връчването на исковата молба без „decreto ingiuntivo“ не позволява на насрещната страна да разбере дали тази искова молба е била уважена, или отхвърлена от съда. Следователно за акт за образуване на производството се счита съвкупността от тези два документа (т. 20 от това решение).

[24] Вж. в този смисъл и по аналогия решение от 21 май 1980 г., Denilauler (125/79, EU:C:1980:130, т. 13).

образуването на това съдебно производство „по същество“ [25], или пък до производство, което позволява да се създаде функционално единство, или което, във всеки случай, не е самостоятелно спрямо това производство „по същество“.

42. При това положение следва да се отбележи, че нито един от тези изведени от съдебната практика примери не се отнася пряко до тълкуването на понятието „акт за образуване на производството“ или „равностоен документ“ по смисъла на Регламент № 4/2009. Ето защо следва да се даде тълкуване на понятието „равностоен документ“ на акта за образуване на производството по смисъла на член 9, буква а) от този регламент, във връзка с което запитващата юрисдикция отправя запитване до Съда, като евентуално се провери дали може да се направи аналогия с изводите от съдебната практика, цитирана в точки 31—39 от настоящото заключение.

Б. По тълкуването на понятието „равностоен документ“ на акта за образуване на производството по смисъла на член 9, буква а) от Регламент № 4/2009

1. Към уточняване на критериите за тълкуване на понятието „равностоен документ“ в светлината на съществуващата съдебна практика

43. Най-напред следва да се припомни, че съгласно постоянната съдебна практика разпоредбите относно компетентността трябва да се тълкуват самостоятелно, от една страна, в зависимост от целите и от системата на посочения регламент и от друга страна, в зависимост от основните принципи, които произтичат от съвкупността от националните правни системи [26].

44. Глава 2 от Регламент № 4/2009, озаглавена „Компетентност“, съдържа член 9, който установява правилата за определяне на момента, в който съдът се смята за сезиран. Този момент е от решаващо значение за определяне на компетентността на съда да разгледа трансграничен спор. Всъщност при висящ процес, а именно когато искове с един и същи предмет и между едни и същи страни са заведени в съдилища на различни държави членки, съдът, сезиран след първия сезиран съд, спира служебно производството до установяване на компетентността на първия сезиран съд [27]. Всъщност съгласно член 9, буква а) съдът следва да се смята за сезиран в момента на постъпване при него на акта за образуване на производството или на равностоен документ.

45. Регламент № 4/2009 обаче не определя понятието „равностоен документ“ на акта за образуване на производството (нито дори понятието за акт за образуване на производството), във връзка с което запитващата юрисдикция отправя запитване до Съда по настоящото дело. От текста на член 9, буква а) от този регламент следва, че с този

[25] Какъвто е случаят с помирителното производство, подчинено на принципа на състезателност и по принцип задължително в швейцарското право, чието неспазване води до недопустимост на евентуална последваща искова молба (вж. решение Schlömp, т. 53).

[26] Решение от 18 декември 2014 г., Sanders и Huber (C-400/13 и C-408/13, EU:C:2014:2461, т. 24).

[27] Член 12, параграф 1 от Регламент № 4/2009.

равностоен документ се образува производството. Така понятието „акт за образуване на производството“, както понятието „равностоен документ“, препраща към общото схващане, че става въпрос за документ, с който се образува производството [28].

46. Що се отнася до понятието „производство“, то трябва да се разбира като отнасящо се до производствата „по същество“, чийто предмет е да се определят правата и задълженията на страните по спора чрез постановяване на съдебно решение, с което се слага край на производството и което може да бъде признато и изпълнено. Така понятието „равностоен документ“ на акта за образуване на производството трябва да се тълкува като отнасящо се до спора пред съд по същество [29], в случая — в областта на задълженията за издръжка.

47. Считам, че понятието „равностоен документ“ на акта за образуване на производството неизбежно се отнася до равностойните последици от образуването на производството, а именно започването на съдебно производство, чиято цел е да се получи подлежащо на изпълнение съдебно решение, което да удовлетворява претенциите на ищеца [30]. Като се има предвид обаче, че производството води до приемането на съдебно решение, актът, с който то е образувано, трябва да е част от състезателно производство, тоест да даде възможност на насрещната страна да подготви защитата си, преди срещу нея да бъде постановено подлежащо на изпълнение съдебно решение.

48. Това тълкуване се потвърждава от текста на член 9, буква а) от Регламент № 4/2009, съгласно който съдът се смята за сезиран в момента на внасяне на акта за образуване на производството или на равностоен документ, като това трябва да бъде последвано от неговото връчване или съобщаване на ответника.

49. Контекстът на член 9, буква а) от Регламент № 4/2009, който подчертава значението, отдадено на спазването на принципа на състезателност, позволява да се подкрепи това тълкуване и освен това да се осигури еднакво тълкуване на понятието „равностоен документ“ на акта за образуване на производството в самия регламент. Всъщност член 19, параграф 1, буква а) от посочения регламент [31], който се отнася до „Право да се иска преразглеждане“ на съдебното решение пред съда на държавата членка по произход от ответник, който не се е явил в тази държава членка, подчертава хипотезата на невръчване на акта за образуване на производството или на негов равностоен документ своевременно и по начин, който да позволи на насрещната страна да се защити. В такъв случай ответникът би имал право да поиска преразглеждане именно защото правото му на защита не е било зачетено при приемането на съдебното решение в негов ущърб. Същото се отнася и за член 24 от същия регламент [32], озаглавен „Основания за отказ за признаване“, който

[28] *Gaudemet-Talon*, H. Les conditions de régularité de la décision étrangère. — In: Compétence et exécution des jugements en Europe. 7. ed. Paris-La Défense: LGDJ, 2024. Освен това следва да се подчертае, че именно Брюкселската конвенция първоначално съдържа израза „равностоен акт“, по-специално след присъединяването на Дания, Ирландия, Обединено кралство Великобритания и Северна Ирландия към нея през 1978 г., за да се вземат предвид процесуалните особености на страните от Common Law. По тази логика понятието „равностоен документ“ не трябва да се отдалечава от понятието „акт за образуване на производството“, а по-скоро да има близко значение.

[29] Вж. в този смисъл и по аналогия *Law*, St. Article 32. — In: Requejo Isidro, M. (Ed.). Brussels I bis: a commentary on Regulation (EU) nº 1215/2012. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2022, 500 — 505.

[30] От само себе си се разбира, че ако целта на лицето, което подава иска или жалбата, действително е такава, производството може да бъде прекратено и чрез отхвърляне на неговите претенции.

[31] Този член се намира в раздел 1, „Решения, постановени в държава членка, която е обвързана от Хагския протокол от 2007 г.“, в глава IV, отнасяща се до „Признаване, изпълняемост и изпълнение на решенията“.

[32] Този член е част от раздел 2 от глава IV, озаглавена „Решения, постановени в държава членка, която не е обвързана от Хагския протокол от 2007 г.“.

предвижда в параграф 1, буква б), че съдебно решение не се признава, ако актът за образуване на производството или равностоен документ не е връчен или съобщен на ответника своевременно и по начин, който би му позволил да се защити.

50. Освен това преследваните с Регламент № 4/2009 цели, а именно да се улесни във възможно най-голяма степен събирането на международните вземания за издръжка [33], да се защитят интересите на кредиторите по задължения за издръжка и да се улесни доброто правораздаване [34], не могат да бъдат постигнати чрез каквото и да било отслабване на правото на защита [35]. По тази причина заключението, че при тълкуването на понятието „равностоен документ“ на акта за образуване на производството по смисъла на член 9, буква а) от този регламент следва по същество да се търсят последици от този документ, равностойни на тези, които поражда образуването на производството, за да се получи подлежащо на изпълнение съдебно решение, с което се уважават исканията на ищеца, ми се струва в съответствие с преследваните с посочения регламент цели. Освен това този извод има преимуществото, че повишава предвидимостта на критериите за тълкуване на понятието „равностоен документ“ на акта за образуване на производството, като тези критерии съвпадат с критериите за акт, подаден с оглед постигане на очаквания резултат в производство „по същество“.

51. Впрочем изводите, които следва да се направят от цитираната в точки 31—39 от настоящото заключение съдебна практика, могат да бъдат отнесени към настоящия случай именно в този смисъл.

52. В това отношение следва да се подчертае, че Съдът вече е имал повод да уточни, че практиката му по разпоредбите относно компетентността по дела във връзка със задължения за издръжка, съдържащи се в Брюкселската конвенция, както и в Регламент № 44/2001, който е продължение на Брюкселската конвенция, остава релевантна за анализа на съответните разпоредби на Регламент № 4/2009 [36]. Така според мен изводите от съдебната практика, обобщени в точка 40 от настоящото заключение, могат да бъдат приложени директно, независимо от различията в контекста и правните актове, до които се отнася тази съдебна практика.

53. Освен това значението на съгласуваното тълкуване на Конвенцията от Лугано II и на други правни актове, по-специално на Регламент № 44/2001, което се разбира като отнасящо се и до Регламент № 4/2009 [37], който съдържа еквивалентни разпоредби, многократно е потвърждавано в съдебната практика [38]. Почти идентичната терминология, използвана в тези правни актове, тълкувани в цитираната в точки 35—39 от настоящото заключение съдебна практика, обаче е аргумент в полза на сближаване между даденото от Съда тълкуване на посочените актове и тълкуването на Регламент № 4/2009, което Съдът ще трябва да направи по настоящото дело. Освен това съгласуваното тълкуване на тези

[33] Съображения 31, 33 и 45 от Регламент № 4/2009 и решение от 9 февруари 2017 г., S. (C-283/16, EU:C:2017:104, т. 33).

[34] Съображение 15 от Регламент № 4/2009.

[35] Вж. в този смисъл и по аналогия решение от 14 декември 2006 г., ASML (C-283/05, EU:C:2006:787, т. 24 и цитираната съдебна практика).

[36] Решение от 18 декември 2014 г., Sanders и Huber (C-400/13 и C-408/13, EU:C:2014:2461, т. 23).

[37] В това отношение вж. бележки под линия 6 и 15 от настоящото заключение.

[38] Вж. например решения от 2 май 2019 г., Pillar Securitisation (C-694/17, EU:C:2019:345, т. 27), и от 30 септември 2021 г., Commerzbank (C-296/20, EU:C:2021:784, т. 33). В по-общ план, даденото от Съда тълкуване на разпоредбите на един от тези правни актове важи и за тези на останалите, когато тези разпоредби могат да се квалифицират като „еквивалентни“ (решение от 6 юни 2024 г., Geterfer, C-381/23, EU:C:2024:467, т. 24).

разпоредби е оправдано с оглед на преследваните с тези актове цели, които са насочени по общ начин към гарантиране на свободното движение на съдебни решения по граждански и търговски дела [39].

54. Освен това следва да се отбележи, че както е видно от подготвителните работи, член 9 от Регламент № 4/2009 възпроизвежда дословно текста на предишния член 30 от Регламент № 44/2001. Според мен това обстоятелство отразява волята на законодателя да хармонизира тълкуването на този член с това на правните актове в областта на съдебната компетентност, предхождащи Регламент № 4/2009 [40].

55. Следва обаче да се подчертае, че критериите за тълкуване на понятието „акт за образуване на производството“ или „равностоен документ“, изложени в точки 31—39 от настоящото заключение, подлежат на тълкуване във всеки отделен случай. Несъмнено този подход е обоснован с оглед на особеностите на националните системи, с които са били съобразени съответните актове по тези дела. Той обаче е довел до разработването на критерии, които според мен са в известна степен абстрактни, що се отнася по-специално до функционалното единство между две процедури или самостоятелния характер на едната спрямо другата. Така, за да приложи тези критерии в настоящия случай, Съдът неизбежно ще трябва да разгледа възможността за уточняване на техния обхват. Считам, че това уточнение е желателно, що се отнася до прилагането на най-новата съдебна практика.

56. В това отношение съм склонен да се застъпя за подход, основан на естеството на започнатото с разглеждания акт производство, който би позволил да се определи дали съществува функционално единство между двете производства, или те са самостоятелни. По-специално, струва ми се решаващо да се определи дали производството, за което се отнася актът, чиято квалификация се иска, попада в обхвата на производството „по същество“ и следователно се отнася до последици, идентични или равностойни на тези, които поражда образуването на съдебно производство с цел да се получи подлежащо на изпълнение решение, което удовлетворява претенциите на ищеца.

57. Така критериите, свързани, наред с другото, с i) връчването или съобщаването на насрещната страна на документ, съдържащ съществените елементи на спора, с цел да бъде уведомена за образуването на съдебно производство срещу нея, ii) предоставяйки ѝ избор да организира защитата си, доколкото целта на производството е да се стигне до решение, удовлетворяващо претенциите на ищеца, като това става iii) преди приемането на подлежащо на изпълнение съдебно решение, с което се уважават или отхвърлят претенциите на ищеца, както и с iv) предоставената на тази насрещна страна възможност да оспори това съдебно решение, според мен ясно показват наличието на последици, които биха произтекли от производство „по същество“. Към тези критерии могат да се добавят и

[39] Вж. преамбюла на Брюкселската конвенция, преамбюла на Конвенцията от Лугано II и съображение 6 от Регламент № 44/2001. В това отношение следва да се отбележи, че за да се постигнат основните цели на Регламент № 4/2009, припомнени в точка 50 от настоящото заключение, той неизбежно цели да гарантира свободното движение на съдебни решения по граждански дела, и следователно споделя тази цел с други правни инструменти, тълкувани в съдебната практика, цитирана в точки 31—39 от настоящото заключение.

[40] Вж. Законодателното предложение на Комисията COM(2005)0649. В това отношение следва да се подчертае, че в процеса на приемане на Регламент № 4/2009 Комисията по правни въпроси на Европейския парламент е предложила да се премахне член 9, тъй като той възпроизвежда почти дословно предишния член 30 от Регламент № 44/2001 и следователно е безполезен. Това предложение, възприето в законодателното решение на Европейския парламент от 13 декември 2007 г., обаче не е възприето в окончателната редакция на този регламент. Така се установява много силна взаимовръзка между двата правни акта, която обосновава принципното прилагане на изводите, които следва да се направят от тълкуването на първия, към тълкуването на втория.

други, които позволяват, ако е необходимо, да се отчетат специфични ситуации, като например доброволният или задължителен характер на дадено производство, независимо от това дали то е предсъдебно, или съдебно.

58. При това положение подчертавам, че с изложените по-горе съображения намерението ми не е да обхвана изчерпателно всички критерии, които са от значение за квалификацията на документ като равностоен на акта за образуване на производството, нито да посоча единствените релевантни критерии за това. Целта ми е единствено да дам неизчерпателни примери за конкретни критерии, които в светлината на съществуващата съдебна практика биха позволили да се внесе яснота при определянето на последиците, които трябва да поражда производство, образувано в резултат на подаването на документ, който може да бъде определен като „равностоен документ“ на акта за образуване на производството. В това отношение подчертавам също, че анализът на естеството на съответното производство и на самия акт, както и на последиците, които те могат да породят, е от съществено значение.

59. Именно в светлината на тези съображения следва да се определи дали молба за правна помощ попада в обхвата на понятието „равностоен документ“ на акта за образуване на производството.

2. Последиците от прилагането на критериите за тълкуване на понятието „равностоен документ“ към молба за правна помощ

60. От ZPO, разглеждан във връзка с FamFG, следва, че съгласно германското право правна помощ може да се предостави на страна, която предвид личното и финансовото си положение не е в състояние да поеме разноските по производството, ако предвиденото съдебно производство или защита има достатъчно изгледи за успех и не представлява злоупотреба с право[41]. Молбата трябва да съдържа обстоятелствата по спора и доказателствените средства[42]. Насрещната страна трябва да има възможност да изрази становище относно изпълнението на условията за предоставяне на тази помощ[43]. Именно тази възможност за насрещната страна да узнае за подаването на молбата за правна помощ, съдържаща обстоятелствата по спора, обаче е особеността на германското право, която поражда съмнения относно квалификацията на тази молба от гледна точка на член 9, буква а) от Регламент № 4/2009.

61. Най-напред следва да се отбележи, че изглежда безспорно, че германското право не предвижда възможност молбата за правна помощ да доведе до образуване на съдебно производство. Поради причините, изложени в точки 44—58 от настоящото заключение, следва да се определи какви последици могат да породят молбата за правна помощ и образуваното с нея производство. С други думи, трябва да се постави въпросът дали образуваното по такава молба производство може да породи последици, равностойни на тези от образуването на производство „по същество“, за да се приеме по този начин, че образуваното с тази молба производство има функционално единство или липса на самостоятелност по отношение на производството „по същество“.

41 Член 114, параграф 1 от ZPO.

42 Член 117, параграф 1 от ZPO.

43 Член 118, параграф 1 от ZPO.

62. При тези условия, на първо място, следва да се разгледа съдържанието на молбата за правна помощ, на което се основават германското правителство и молителката в главното производство, за да приемат, че тази молба попада в обхвата на понятието „равностоен документ“ на акта за образуване на производството. В това отношение е безспорно, че посочената молба трябва да съдържа изложение на обстоятелствата по спора и посочване на доказателствените средства, приложени като проект. По този начин, както по същество поддържа това правителство, това производство има известна близост или връзка с образуването на производство „по същество“.

63. Представянето на тези елементи като проект, приложен към молбата за правна помощ, обаче преследва съвсем различна цел от представянето им в документ за образуване на производство по „същество“ в същинския смисъл на думата, а именно в искова молба или жалба. Всъщност тези елементи трябва да позволят на сезирания с молбата за правна помощ съд да се увери, че са спазени условията, свързани с наличието на достатъчни шансове за успех и с липсата на злоупотреба с правото на иск, който се предвижда да бъде предявен след предоставянето на тази помощ. За сметка на това основателността „по същество“ на планирания иск не е анализирана и не е постановено съдебно решение по „същество“ относно правата и задълженията на страните.

64. Логично, представянето на тези елементи не задължава кредитора по вземане за издръжка да се придържа стриктно към тях, в случай че реши да заведе дело „по същество“ след предоставянето на правната помощ. Следователно в последното производство съдържанието на молбата за издръжка може да се различава от посоченото в молбата за правна помощ[44]. Освен това основният анализ във връзка с тази помощ ще се съсредоточи по-специално върху преценката на личното и финансовото положение на молителя, тъй като процедурата за предоставяне на тази помощ има за цел да гарантира равенство в правната защита и да гарантира на частноправните субекти, лишени от финансови средства, възможността да предявят правата си по съдебен ред.

65. При тези обстоятелства обаче последиците от възможността за насрещната страна по силата на германското право да изложи становището си относно спазването на условията за предоставяне на правна помощ, според мен не могат да се приравнят на последиците, които биха произтекли от упражняването на правото на защита в рамките на производство „по същество“, поради различната цел на двете производства[45]. Така в тесен смисъл и

[44] В съдебното заседание германското правителство подчертава, че в случай на предоставяне на правна помощ производството „по същество“ ще бъде ограничено до посоченото в молбата за правна помощ. В това отношение разбирам, че несъмнено правна помощ, предоставена с оглед на планиран иск в областта на задълженията за издръжка, не би могла да се използва за иск, който се отнася например до опазването на околната среда. Това ограничение обаче би ли било наложено и в случай на допълване на претенциите, промяна на длъжниците или други данни, които се различават в исковата молба от проекта за изменение на молбата за издръжка, приложен към молбата за правна помощ, ако кредиторът по вземане за издръжка счита, че има по-голяма вероятност за успех поради тези промени при предявяването на иска „по същество“? Съмнявам се, че случаят е такъв. Ако обаче молбата за предоставяне на правна помощ, към която молбата за изменение на задълженията за издръжка, която формално ще бъде подадена в случай на предоставяне на тази помощ, е приложена само под формата на проект, се квалифицира като документ, равностоен на документа за образуване на производството, как би следвало да се разглеждат тези промени? Ще се считат ли за изменение на този акт? При утвърдителен отговор, как следва да се разглеждат в производството „по същество“? Това са само няколко примера за практическите трудности, до които би довело квалифицирането на молбата за правна помощ като „равностоен документ“ на акта за образуване на производството.

[45] По принцип не е изключено да се постави въпросът дали действително е възможно да се говори за насрещна страна в такова производство по молба за правна помощ, тъй като срещу тази страна не са предявени претенции. Въпреки това, дори да се приеме, че в рамките на производство по молба за правна помощ насрещната страна трябва да се счита за такава in futurum, според мен това качество не ѝ предоставя никакво процесуално право, което да може да я приближи до същинския ответник в смисъла на състезателно производство „по същество“.

независимо от процесуалната особеност на германското право, производството за правна помощ засяга единствено молителя. Следователно то не поражда никакви правни последици по отношение на насрещната страна.

66. На второ място, следва да се разгледат последиците от начина на изпращане на молбата за правна помощ, а именно уведомяването на насрещната страна за подаването на тази молба, придружено от проекта на молба за изменение на задълженията за издръжка, на който се позовават германското правителство и молителката в главното производство, за да изтъкнат положителен отговор на преюдициалния въпрос. В това отношение, както бе изяснено в съдебното заседание, не става въпрос за връчване или съобщаване в тесен смисъл, а само за неофициално уведомяване на насрещната страна.

67. Подобен начин на предоставяне на молбата за правна помощ обаче не позволява да ѝ се придадат последици, равностойни на породените от официалното съобщение чрез връчване на документ за образуване на съдебно производство. Напротив, той още повече подчертава различното естество на тези последици, а именно че целта на изпращането на молбата за правна помощ е да се даде възможност на насрещната страна да изложи становището си относно спазването на условията за предоставяне на правна помощ с оглед на подадената в този смисъл молба. За сметка на това връчването или съобщаването на документ за образуване на съдебно производство има за цел да гарантира зачитането на правото на защита на насрещната страна по спора.

68. В този смисъл изводът, че последиците от предвидената в германското право възможност за насрещната страна да изложи становището си относно спазването на условията за уважаване на молбата за правна помощ, не могат да се приравнят на последиците от акт, с който се образува производство „по същество“, се налага още повече с оглед на начина на изпращане на молбата за правна помощ.

69. На трето и последно място, що се отнася до сезирането на съда с молбата за правна помощ, струва ми се, че съдът по принцип изчерпва своята компетентност, след като постанови решение, с което уважава или отхвърля тази молба. Всъщност, за да получи съдебно решение по „същество“, кредиторът по вземане за издръжка трябва да подаде молба по съдебен ред, различна от молбата за получаване на правна помощ. Наистина кредиторът по вземането за издръжка в главното производство е предявил молба по същество. Следва обаче да се отбележи, че лицето, което получава правна помощ, не е длъжно да предяви тази молба „по същество“ след получаването на правната помощ[46]. Във всеки случай, започването на производството „по същество“ зависи от волята му, която по естеството си остава несигурна.

70. При тези обстоятелства наличието на връзка или близост между производството за получаване на правна помощ и производството „по същество“ само по себе си не е достатъчно, за да се приеме, че второто е образувано още с образуването на производството по молба за правна помощ във въпросната държава. Всъщност последиците от тези две производства са различни както от гледна точка на кредитора по вземането за издръжка, така и от гледна точка на длъжника.

[46] Всъщност той може например да реши да търси постигане на споразумение или просто да се откаже от всякакви искове.

71. Противно на твърденията на германското правителство, преследваната с Регламент № 4/2009 цел за защита на кредитора по задължение за издръжка, както и предоставеният му от този регламент избор на компетентен съд и следователно на приложимо право не могат да опровергаят извода, че молбата за правна помощ не е равностойна на акта за образуване на производството. При това положение следва да се приеме, че в този случай в германското право действително е налице проблем, който in futurum поставя кредитора по вземане за издръжка, лишен от финансови средства, в потенциално по-неблагоприятно положение в сравнение с насрещната страна.

72. Както по същество обяснява това правителство, предоставената на длъжника по задължението за издръжка възможност да изрази становище по основателността на молбата за правна помощ на кредитора по вземането за издръжка, може да лиши последния от избора му на компетентен съд, а следователно и на приложимо право[47]. Такова положение би могло да възникне, ако длъжникът предяви иск „по същество“, за да се възползва от знанието си, воден от намерението да се заобиколи изборът на кредитора, при положение че последният е принуден, поради липса на финансови средства, да изчака предоставянето на правна помощ, като разкрие намерението си евентуално да предяви иск срещу длъжника при подаването на посочената молба.

73. Този проблем обаче, изглежда, произтича от германското законодателство, което предвижда процесуална особеност, свързана с предоставената на насрещната страна възможност да изложи становището си в производство, което по принцип е едностранно и трябва да се отнася само до молителя за правна помощ, в качеството му на единствен адресат на решението дали да се предостави, или не тази помощ[48].

74. В това отношение ми се струва, че трябва да се намери известен баланс между защитата на съответните интереси на кредитора и на длъжника по издръжката, като се имат предвид по-специално особеностите на производството за получаване на правна помощ. Всъщност отговорът на поставения от запитващата юрисдикция въпрос неизбежно трябва да претегли интересите на двете страни по спора. Разбира се, не е изключено длъжникът да избере процесуална стратегия, целяща да заобиколи избора на приложимото право от страна на кредитора по вземане за издръжка, след като е узнал за намерението на последния да предяви иск срещу него. Дори обаче да се предположи, че подобен подход е забранен от Регламент № 4/2009, нищо в преюдициалното запитване не подсказва, че искът на длъжника е бил мотивиран от намерение за измама.

[47] В това отношение следва да се отбележи, че Регламент № 4/2009 предвижда алтернативни критерии за компетентност, за което свидетелства съюзът „или“ след описанието на всеки от тях в член 3 от посочения регламент (решение от 17 септември 2020 г., Landkreis Harburg (Встъпване на публична институция в правата на взискателя по вземане за издръжка) (C-540/19, EU:C:2020:732, т. 29), а не йерархично подредени (решение от 5 септември 2019 г., R (Компетентност по отношение на родителската отговорност и задължението за издръжка), C-468/18, EU:C:2019:666, т. 45). Така те предоставят на кредитора по вземане за издръжка възможност, когато действа като ищец, да предяви иска си във връзка със задължение за издръжка, позовавайки се на различни основания за компетентност, изброени по-специално в член 3, букви а) и б) от този регламент, в частност или пред съда по обичайното местопребиваване на ответника, или пред съда по собственото му обичайно местопребиваване. Впрочем значимостта на този избор с цел да се защити кредиторът по задължение за издръжка, е отражение на Хагския протокол от 2007 г., с който според Съда Регламент № 4/2009 е в тесни отношения (решение от 7 юни 2018 г., KP, C-83/17, EU:C:2018:408, т. 49). Съдът постановява, че този протокол de facto позволява на кредитора по задължение за издръжка да избере приложимия закон по отношение на иска си, като предвижда, че с предимство се прилага законът на съда, а не на държавата по обичайното местопребиваване на кредитора, когато той предяви иска си до компетентния орган по обичайното местопребиваване на длъжника (вж. в този смисъл решение от 20 септември 2018 г., Mölk, C-214/17, EU:C:2018:744, т. 31 и 32).

[48] В светлината на дискусиите в съдебното заседание изглежда, че не може да се изключи вероятността тази особеност да е строго присъща на германското право. Доколкото ми е известно обаче, това е изключителен случай във всички правни системи на държавите членки. Във всеки случай, според мен това не засяга факта, че държавите членки трябва да гарантират ефективността на целите, преследвани с регламентите на Съюза, в рамките на националното им право.

75. Освен това изглежда, че в германското право съществува механизъм за защита на кредитора по задължение за издръжка, считан за по-слаба страна, срещу риска производството да се използва за стратегически цели от насрещната страна. Всъщност от член 77, параграф 1 от FamFG следва, че съдът може да не предостави на насрещната страна възможност да изрази становище по спазването на условията за предоставяне на правна помощ, ако това изглежда неподходящо поради особени причини. Тази защита според мен може да осигури пълното действие на целите на Регламент № 4/2009[49].

76. Във всеки случай, възприемането на противоположна позиция би имало за основна практическа последица фрагментирането на правото на Съюза в полза на специфични за всеки национален правен ред процесуални правила, което според мен не е обосновано нито от текста, нито от контекста на член 9, буква а) от Регламент № 4/2009, нито от преследваните с него цели, които по-специално са насочени към гарантиране на правната сигурност в тази област. Впрочем именно поради тази причина Съдът отдавна подчертава значението на самостоятелното тълкуване на разпоредбите относно компетентността.

77. Следователно според мен молбата за правна помощ не представлява „равностоен документ“ по смисъла на член 9, буква а) от Регламент № 4/2009. Този извод не може да бъде оборен с довода на германското правителство, че тази молба може да се приравни на подаването на молба по съдебен ред поради суспензивното си действие спрямо погасителната давност. Всъщност спирането на давността, което произтича от подаването на молбата за правна помощ, цели единствено да гарантира, че правото на иск на лицата, лишени от финансови средства, ще бъде защитено през периода, необходим за извършването на действията, позволяващи получаването на тези средства. С други думи, това суспензивно действие ми се струва задължително в такава хипотеза, за да се гарантира равното третиране на лицата по отношение на възможността им да предявят правата си по съдебен ред.

78. В допълнение, следва да се подчертае, че наистина съгласно германското право, когато е подадена молба за правна помощ, съдът може да призове страните в съдебно заседание, ако може да бъде постигнато споразумение. При все това, освен ако подобно действие е задължително[50], какъвто не изглежда да е случаят в германското право, то не би могло да обоснове приравняване на последиците от производството по предоставяне на правна помощ на тези от производството „по същество“, доколкото прилагането на тази процедура е в дискреционните правомощия на съда.

79. Следва обаче да се уточни, че националният съд трябва да прецени дали да възприеме такова тълкуване на националното си право, тъй като съгласно постоянната съдебна практика Съдът не е компетентен да тълкува вътрешното право на държава членка[51].

80. Накрая, доколкото запитващата юрисдикция иска от Съда да се произнесе относно последиците от квалификацията на тази молба за правна помощ за съображенията, свързани със сезирането ѝ и установяването на нейната компетентност, следва да се припомни, че съгласно постоянната съдебна практика само националният съд, който е

[49] Така прилагането на Регламент № 4/2009 в съответствие с член 24, параграф 2 от Хартата на основните права на Европейския съюз, съгласно който при всички действия, които се предприемат от публичните власти или частни институции по отношение на децата, висшият интерес на детето трябва да бъде от първостепенно значение (вж. в този смисъл и по аналогия решение от 16 юли 2015 г., A, C-184/14, EU:C:2015:479, т. 46), ще бъде също осигурено.

[50] Вж. по аналогия задължителната помирителна процедура в решение Schlömp.

[51] Точка 34 от решение HanseYachts.

сезиран със спора в главното производство и трябва да поеме отговорността за последващото му съдебно решаване, може да прецени — предвид особеностите на делото — както необходимостта от преюдициално решение, за да може да постанови решението си, така и релевантността на въпросите, които поставя на Съда[52]. Ето защо предлагам на преюдициалния въпрос да се отговори по следния начин, без да се предрешава този за международната компетентност на запитващата юрисдикция.

81. Считам, че на преюдициалния въпрос, поставен от запитващата юрисдикция на Съда по настоящото дело, следва да се отговори отрицателно в смисъл, че молба за правна помощ, към която е приложен само проект на молбата за изменение на задълженията за издръжка, която ще бъде формално подадена в случай на предоставяне на тази помощ, не представлява „равностоен документ“ по смисъла на член 9, буква а) от Регламент № 4/2009.

IV. Заключение

82. С оглед на изложените по-горе съображения предлагам на Съда да отговори на въпроса на Amtsgericht Schleswig (Районен съд Шлезвиг, Германия) по следния начин:

„Молба за правна помощ, към която е приложен само проект на молбата за изменение на задълженията за издръжка, която ще бъде формално подадена в случай на предоставяне на тази помощ, не е „равностоен документ“ по смисъла на член 9, буква а) от Регламент (ЕО) № 4/2009 на Съвета от 18 декември 2008 година относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка“.

[52] Точка 24 от решение HanseYachts.